

Secțiunea I

Tendințe și viziuni psihosociale pe timp de pandemie

PSYCHOLOGICAL SECURITY IN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE SECURITATEA PSIHOLIGICĂ A VICTIMELOR VIOLENȚEI DOMESTICE

Plămădeală Victoria, dr., lector., univ.
Catedra Asistența Socială,
UPS „Ion Creangă”
Department of Social Work,
UPS "Ion Creanga"
ORCID: --0000-0001-9733-5955

Abstract. *This study aims to: diagnose the psychological security of children depending on the presence of domestic violence. The experiment involved 67 children aged 12-16, from Chisinau, of which 36 children from families where violence is not present and 31 children, who were subjected to domestic violence or witnesses. We found that children subjected to / witnessing domestic violence live more intensely the feeling of psychological insecurity, with all its harmful consequences: they feel less protected, safe, show signs of conflict in interpersonal relationships, mistrust, suspicion, dissatisfaction with life, they have conflicts in relationships with peers, family and school, they are anxious, hostile and pessimistic.*

Key-words: *psychological security, domestic violence, victims, emotional abuse.*

Introducere. Violența în familie reprezintă o problemă deosebit de serioasă care afectează relațiile intrafamiliale, cu implicații severe asupra securității psihologice a membrilor familiei supuși violenței. Violența domestică include: violență fizică, rele tratamente aplicate minorului, limitarea independenței partenerului, nerespectarea drepturilor, sentimentelor, opiniilor, așteptărilor, violență între frați, asupra persoanelor vârstnice etc. Enăchescu C. (2008) este de părerea că toate manifestările violenței au la bază atitudinea dictatorială, autoritară a „șefului”, bărbatul-soț și tată, în raport cu ceilalți membri ai familiei sale. Femeia – soție și mamă - și copii vor avea statut de „supuși” [2, p. 197]. Cercetările Institutului australian de sănătate și bunăstare (2019) demonstrează că populațiile cele mai afectate de violența în familie sunt femeile tinere, copiii, persoanele în vârstă, persoanele cu dizabilități, persoanele din comunitățile rurale, persoanele cu probleme de sănătate mintală, oameni din zone defavorizate socio-economic, etc. [8].

Violența amenință nu doar sănătatea copiilor, ci și securitatea lor psihologică și viitoarele perspective. Cercetătorii Sanduleac, S., Losîi, E., Perjan, C., et. al. (2020) definesc securitatea psihologică fiind un construct fundamental ce poate fi constituit din mai multe resurse cum ar fi: starea de bine și optimismul, atașamentul, actualizarea sinelui, echilibru emoțional, deschidere [5, p.23]. Toate aceste resurse pot fi dezvoltate numai în cazul când copilul percepe mediul său a fi unul sigur care nu prezintă pericole și amenințări, respectiv atunci când climatul psihologic în familie este sănătos, pozitiv, afectuos.

În cazul violenței domestice copiii sunt victime ale violenței familiale în sine, chiar dacă nu experimentează direct comportamente violente și abuzive. Irimescu Gabriela (2005) susține că trauma copiilor care cresc într-o atmosferă de violență, chiar dacă nu sunt victime directe, este mai intensă și cu consecințe mai profunde și mai de durată decât în cazul copiilor care sunt victime directe ale abuzurilor și neglijării [4, p. 159]. Deși ne lăsăm dreptul de a nu fi de acord în totalitate cu autorul, totuși menționăm că atunci când copiii cresc într-o familie unde violența este obișnuită, copiii se află într-o atmosferă în care nevoile de bază cum ar fi: nevoia de siguranță, de dragoste, securitate psihologică sunt profund neglijate. Comportamentele abuzive, violente și de control creează un mediu de frică și anxietate constantă acasă, acolo unde copiii ar trebui să se simtă în siguranță maximă. Atunci când mama este victima violenței domestice, este „mai puțin capabilă să asigure îngrijirile de bază necesare copilului (hrană, casă, igienă, haine) sau să-l protejeze pe acesta de răniri, accidente, pericole fizice sau sociale” [4, p. 160].

Într-o familie unde relațiile sunt tensionate și violente copilul este supus abuzului emoțional. Cercetătorii James Garbarino, Edna Guttman și Janis Wilson Seeley în 1986 au evidențiat 5 forme de abuz emoțional al copilului: respingerea, izolarea, terorizarea, ignorarea, coruperea. Totodată au dat definiția abuzului emoțional ca fiind „atacul concertat al unui adult asupra dezvoltării conștiinței de sine și a competenței sociale a copilului” [7, p.8]. Din perspectiva transmisiei intergeneraționale, oamenii au tendința de a replica comportamentele violente ale părinților, astfel continuând „ciclul abuzului”, iar copiii abuzați în viitor devin adulți abuzatori. Cercetările recente efectuate de UNICEF Moldova constată că actele de violență la care un copil este supus sau martor, afectează sănătatea fizică și mintală a copiilor, le compromit capacitatea de a învăța și a socializa, și le subminează dezvoltarea ca adulți funcționali și părinți buni mai târziu în viață. Pe lângă impactul asupra sănătății, bunăstării și educației, creșterea cu violența în familie poate afecta relațiile din viața ulterioară. Agresiunea fizică reprezintă pentru ei modalități de rezolvare a problemelor familiale. Mulți copii care experimentează violența în familie nu continuă să folosească violența ca adulți, dar cercetările arată că băieții care au fost expuși violenței în familie sunt mai predispuși să devină ei înșiși făptași. Între timp, fetele pot accepta mai mult violența partenerului intim decât cele care nu au experimentat violența în familie în copilărie [10].

Efectele violenței în familie sunt dăunătoare dezvoltării, siguranței și bunăstării fizice, emoționale și psihologice a copiilor [8]. Violența în familie are un impact enorm asupra femeilor și copiilor care o experimentează dar și asupra comunității în ansamblu. Abuzul și violența pot limita sever toate sferile de activitate a femeilor și ale copiilor și pot afecta participarea lor la toate aspectele vieții. Expunerea repetată a copiilor la scenele de violență în familie are un impact cumulativ asupra lor: este afectată dezvoltarea cognitivă și a sistemelor de răspuns la stres; stima de sine este scăzută; sunt atestate dificultăți de adaptare școlară; probleme de sănătate mintală, inclusiv anxietate, depresie, simptome de traumă, tulburări alimentare și, pentru unii, tentative de sinucidere; agresivitate crescută, comportament antisocial și probabilitatea abuzului de substanțe; sarcină la adolescente [1, 3].

Desemnarea unui anumit comportament în cadrul familial depinde de o serie de factori sociali și culturali, astfel un comportament este considerat abuziv dacă el depășește standardul cultural al societății. Dacă să discutăm comportamentul violent asupra femeii în familie cum ar fi: agresiuni verbale, umilire, injurii, amenințări, îmbrânceli, palme și pumni trase, limitarea grupului de prieteni, control economic și multe altele sunt până în prezent acceptate în societate și puțini polițiști s-ar implica în protecția femeii – victime. Atunci când părinții aplică ca forme de pedeapsă bătaia peste fund sau palme date unui copil în Republica Moldova, nu se alarmează nimeni, nici

profesorii sau asistenții sociali, deoarece această formă de pedeapsă este considerată de marea majoritate de populație acceptată. Violența împotriva copiilor acasă este o normă socială, nefiind combătută chiar și atunci când are loc în public. În timp ce puțini părinți din Moldova consideră că violența poate fi aplicată pentru educarea copilului, aproape jumătate încă mai cred că bătaia este o formă acceptabilă de disciplină, iar 16% dintre părinți recunosc că și-au bătut copilul mai mic de un an. Aproximativ 75% dintre copii au fost supuși unor forme de violență fizică și psihologică [10].

În Republica Moldova, modificările cadrului legislativ au determinat posibilitatea identificării, pedepsirii și prevenirii cazurilor de violență familială, prin dezvoltare de politici, programe și servicii specializate, prin sporirea responsabilității sociale, prin promovarea egalității de șanse și gen. În anul 2007 Parlamentul RM a adoptat legea Nr. LP 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, din 01.03.2007. În anul 2010 apare Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a centrelor de reabilitare a victimelor violenței în familie din 22.02.2010. Iar în anul 2014 apare Hotărârea Guvernului HG 496/2014 privind aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a Centrului de Asistență și Consiliere pentru Agresorii Familiali și a standardelor minime de calitate din 30.06.2014. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în comun cu experți naționali și cu suportul UNFPA și UN Women a elaborat primul document de politică – Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023 și a planului de acțiuni pentru anii 2018-2020. Urmare pilotării și definitivării proiectelor metodologice de intervenție a profesioniștilor au fost aprobate: Instrucțiunea privind intervenția structurilor teritoriale de asistență socială în cazurile de violență în familie (Ordinul MSMPS nr. 903 din 29.07.2019) și Instrucțiunea privind intervenția instituțiilor medicale în cazurile de violență în familie (Ordinul MSMPS nr. 1167 din 15.10.2019).

Un studiu efectuat la nivel național asupra violenței în familie a arătat că, într-un an, în Republica Moldova au fost înregistrate 2597 cazuri de violență în familie. Dintre acestea, 269 au întrunit elementele constitutive ale componentei de infracțiune, iar 1589 cazuri au întrunit elementele constitutive ale componentei de contravenție [9, p. 21, 22.]. Prin urmare, violența în familie reprezintă nu numai o problemă de sănătate fizică și psihică, dar o problemă socială care ne vizează pe toți.

Scopul și metodologia cercetării

Făcând o analiză a consecințelor violenței domestice asupra bunăstării fizice, emoționale și securității psihologice a copiilor, reieșind din actualitatea și importanța acestei probleme ne-am propus inițierea unui studiu cu scopul: *diagnosticarea securității psihologice a copiilor în dependență de prezența violenței în familie*. Cercetarea a fost realizată în perioada anilor 2019-2020. La experiment au participat 67 copii cu vârsta cuprinsă între 12-16 ani, elevi din municipiul Chișinău, dintre care 36 copii din Liceul „Ion Creangă” din familii unde nu este prezentă violența și 31 copii din Centrul de Plasament Temporar Fundația „Regina Pacis”, care au fost supuși violenței în familie sau martori ai acesteea. Colectarea datelor privitor la securitatea psihologică a fost efectuată prin utilizarea Chestionarului de diagnosticare a securității psihologice la copii, alcătuit din 9 întrebări închise, cu variante de răspuns [6, p. 5-11]. Variabila independentă este experimentarea violenței în familie, indiferent dacă copilul a fost victimă directă sau martor. Variabila dependentă este trăirea securității psihologice la copii.

Rezultate și discuții

Pentru a obține fapte relevante problemei anunțate în acest studiu noi am supus materialul empiric obținut în experiment prelucrărilor statistice corespunzătoare, iar rezultatele lor le-am prezentat în tabele și grafice precum urmează. Deoarece datele sunt de interval am utilizat în acest scop metoda parametrică de prelucrare statistică a datelor *T-Student*.

Analiza comparativă a rezultatelor pentru *securitatea psihologică la copii* indicată în tabelul 1 ne-a permis să constatăm diferențe statistic semnificative la toți itemii între ambele grupe: copii din liceu, din familii unde nu este prezentă violența și copii din Centrul de Plasament Temporar care au fost supuși violenței în familie sau martori ai acesteea.

Tab.1. Tabelul sumar al analizei testului T-Student

	t	df	p	M1 CPT	M2 Liceu
Item 1	-5,356	65	0,001	2,5484	3,5833
Item 2	-3,890	65	0,001	1,6774	2,5278
Item 3	-5,674	65	0,001	2,3548	3,5000
Item 4	-4,468	65	0,001	2,3226	3,3056
Item 5	-7,488	65	0,001	2,0000	3,4167
Item 6	-6,890	65	0,001	1,9355	3,2855
Item 7	-7,159	65	0,001	2,0968	3,3889
Item 8	-4,982	65	0,001	1,4516	2,2222
Item 9	-4,896	65	0,001	2,5806	3,5278
Total	-10,311	65	0,001	18,7097	28,5556

În figura 1 sunt indicate diferențele în procente a rezultatelor obținute privind trăirea securității psihologice la ambele grupe experimentale.

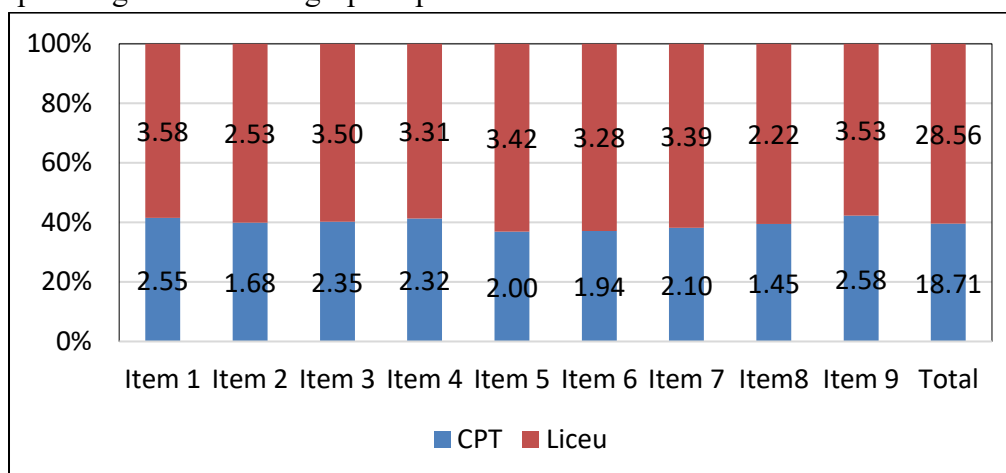

Fig. 1. Distribuția rezultatelor privind trăirea securității psihologice la copii din Liceu și CPT

Securitatea psihologică exprimată prin perceperea siguranței mediului său și mare încredere în sine și în apropiații săi, este mai intens trăită de copii din familii cu relații armonioase (grupul liceu), decât de copiii care au trăit în familii cu relații distorsionate, violente [grupul CPT]. Ceea ce ne permite să afirmăm că copii trăiesc *securitatea psihologică* cu o intensitate diferită, în dependență de prezența violenței în viața sa.

Rezultatele cercetării denotă faptul că copiii supuși sau martorii violenței trăiesc în mai mare măsură sentimentul de amenințare, se simt tensionați, îngrijorați sau anxioși, sunt mai puțin încrezuți în ajutorul acordat de familie, prieteni, rude în caz de perceperea unui pericol. Trăiesc mai des emoții negative (frică, furie, resentimente) asociate cu familia, rudele, prietenii, colegii de școală. Au dificultăți în a comunica cu cei din jur, trăiesc pericolul de a fi respins, ignorat, de așa

exprima în mod deschis părerea sa față de o persoană sau eveniment, sunt pasivi și mai ușor acceptă să se ocupe de activități de care nu sunt interesați. Se simt mai puțin apreciați și trăiesc sentimentul că nu sunt protejați de critici nejustificate din partea părinților, nu sunt siguri că pot apela la cei apropiați după ajutor în caz când apar probleme sau conflicte personale.

Explicația psihologică a acestor rezultate poate fi găsită în percepția și trăirea afectivă diferită a raporturilor interpersonale pe care le formează în sânul familiei, grupul de colegi, cunoscuți, copiii în dependență de climatul emoțional din familie. Copiii supuși/martori ai violenței în familie prezintă semne de conflicte în relații personale, neîncredere, suspiciune, nemulțumire de viață.

În loc de concluzii

Sinteza rezultatelor analizate în acest articol ne permite să generăm următoarele constatări:

În ultimii ani în Republica Moldova au fost efectuate modificări ale cadrului legislativ care au determinat posibilitatea identificării, pedepsirii și prevenirii cazurilor de violență familială, prin adoptarea Legii Nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023 și a planului de acțiuni pentru anii 2018-2020. Totuși, spre regret, numărul cazurilor de violență în familie este unul îngrijorător, iar violența domestică nu trebuie privită ca un fenomen accidental, izolat de restul manifestărilor sociale, ci ca o atitudine învățată care nu depășește standardul cultural al societății noastre. Am constatat că copiii supuși/martori ai violenței în familie mai intens trăiesc sentimentul de insecuritate psihologică, cu toate consecințele nefaste ale acesteia: se simt mai puțin protejați, siguri, prezintă semne de conflicte în relații interpersonale, neîncredere, suspiciune, nemulțumire de viață, au conflicte în relații cu semenii, familia și școala, sunt anxioși, ostili și pesimiști.

Bibliografie

- CERNEAVSCHI, V., STRATAN, V., PLĂMĂDEALĂ, V. *Psihosociologia victimei și servicii de reabilitare. Curs universitar*. Ch.: Garomont-Studio, 2018. 117 p. ISBN 978-9975-136-88-4.
- ENĂCHESCU, C. *Tratat de igienă mintală*. Iași: Polirom, 2008. 452 p. ISBN 978-973-46-0951-2.
- GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării: o abordare psihodinamică*. Iași: Polirom, 2015. 339 p. ISBN 978-973-46-5627-1.
- NEAMȚU, GH., STAN, D. *Asistența socială: studii și aplicații*. Iași: Polirom, 2005. 444 p. ISBN 978-973-681-750-4.
- SANDULEAC, S., LOSÎI, E., PERJAN, C., et. al. *Aspecte psihosociale ale securității psihosociale* Ch.: Pulsul Pieții, 2020. 240 p. ISBN 978-9975-3342-8-0.
- SANDULEAC, S., PERJAN, C. *Culegere de teste pentru diagnosticarea securității psihologice la copii*. Ch.: „Pulsul Pieții”, 2020. 116 p. ISBN 978-9975-3342-7-3.
- Garbarino, J., Guttman, E., Seeley, J.W. 13% 13% 13% 13% 13% 13% 13% 13% <https://www.deepdyve.com/lp/wiley/the-psychologically-battered-child-by-james-garbarino-edna-guttman-and-mCd1v3y80v> (vizitat 07.04.2021).
- Institutul australian de sănătate și bunăstare, 2019. <https://dvvic.org.au/understand/about-family-violence/> (vizitat 07.04.2021).
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. *Raportul pentru anul 2019 cu privire la violența în familie*. Chișinău, 2020. 29 p. <http://antiviolența.gov.md/wp->

content/uploads/2020/08/Raportul-pentru-anul-2019-cu-privire-la-violen-a-n-familie-.pdf
(vizitat 07.04.2021).

- Unicef Moldova. Combaterea violenței împotriva copiilor.
<https://www.unicef.org/moldova/ce-facem/protec%C5%A3ia-copilului/combaterea-violen%C5%A3ei-%C3%AEmpotriva-copiilor>(vizitat 07.04.2021).

ANXIETY AND ITS DIMINISHING IN CHILDREN ANXIETATEA ȘI GESTIONAREA EI LA COPII

Racu Igor, doctor habilitat în psihologie, profesor universitar, catedra Psihologie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău /
*habilitated doctor of psychology, university professor, Psychology Department
„Ion Creangă” State Pedagogical University of Chișinău*
ORCID: 0000 0001 8143 4908

Racu Iulia, doctor habilitat în psihologie, conferențiar universitar, catedra Psihologie, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău /
*habilitated doctor of psychology, associated professor, Psychology Department
„Ion Creangă” State Pedagogical University of Chișinău*
ORCID: 0000-0002-9096-7121

Abstract. Article presents the results for anxiety in preschoolers through elucidating its specific character depending on gender and age. Also was established that situational anxiety at preschool stage takes the shape of some distinct restlessness and concerns. The preschoolers with different restlessness and concerns were included in the anxiety reduction program. As results the preschoolers were taught how to manage anxiety, restlessness, fears and negative emotions they presently face, they also learnt creative-expressive techniques, relaxation and meditation exercises, as well as other practices of mindfulness type which they can use in daily situations in order to control various emotional states.

Key-words: anxiety, preschool age, psychological intervention program, anxiety reduction

Demersul experimental al anxietății la preșcolari ne permite să consemnăm că realitatea este departe de percepția naivă a prezenței anxietății în preșcolaritate. Un număr impunător de preșcolari demonstrează nivel ridicat de anxietate. Nivelul ridicat de anxietate este proeminent atât la băieți cât și la fete, nu consemnăm diferențe de gen clare în manifestarea anxietății la băieți și fete. Cel mai acut anxietatea este resimțită de preșcolarii de 4 și 6 ani [5].

Pentru preșcolarii investigați sunt caracteristice anumite anxietăți, neliniști și temeri. Cele mai des întâlnite sunt: teama de scene groaznice din filme, teama de întuneric (teama de noapte), teama de a rămâne singur (teama de singurătate), teama de părinți / pedeapsa părinților, teama de animale, teama de a fi certat de părinți (în special de mama) și teama de bătaie, lovituri și pișcături. Băieții și fetele prezintă anxietăți, neliniști și temeri distincte: dacă la băieți întâlnim mai frecvent teama de întuneric (teama de noapte), teama de părinți / pedeapsa părinților, teama de bătaie, lovituri și pișcături, teama de sunete stridente, de gălăgie, țipete și strigăte, atunci la fete se evidențiază teama de scenele groaznice din filme, teama de a rămâne singură (teama de singurătate), teama de animale și teama de a fi certată de părinți (în special de mama) și teama și neliniștea în situațiile certurilor între părinți. Preșcolarii demonstrează anxietăți, neliniști și temeri în conformitate cu vârsta pe care o au: preșcolarii de 4 ani manifestă teama de întuneric (teama de